

Soru-Cevap

Soru:

1- Şahsiye Kitabının 3. cüzünün 154. sayfasının 7. satırında şöyle geçmektedir: "Arapların mutlak olarak bir mana için koymadığı ve şeriatın gelerek muayyen bir mana için koyduğu isimler vardır. Yine Arapların, manalarını önceden bilmediği isimler vardır." Soru şudur: Bu tür isimlere dair örnek var mıdır?

2- Şahsiye Kitabının 3. cüzünün 141. sayfasının sondan 1. satırında şöyle geçmektedir: "Hayatın sırrı, Allah ile olan bağı idrak etmek ve Cebrail için kullanılan ruh lafzı gibi." Soru şudur: Hayatın sırrının lügat manada, Allah ile olan bağın idrak edilmesinin ıstılahî, yani özel örfî manada, Cebrail'in şeri manada ve müşterekin de bir çok manası olan tek bir lafız olmasından dolayı müşterek için örnek olmaya uygun mudur?

Cevap:

1- Şeri isimlerle ilgili cevap:

a- " Arapların mutlak olarak bir mana için koymadığı ve şeriatın gelerek muayyen bir mana için koyduğu isimler vardır"...

Surelerin başlarındaki Elif-Lam-Mim ve Elif-Lam-Râ gibi harfler böyledir... Zira bunlar, surler için birer isimdir. Ancak Araplar, daha önce bunları bir mana için koymamışlardır...

b- "Yine Arapların, manalarını önceden bilmediği isimler de vardır"...

Abdest, yani [] "Vudu" kelimesi böyledir. Zira şeriat, buna bir mana koyuncaya kadar Araplar onun manasını bilmiyorlardı. Zira vudu kelimesi, salah gibi değildir. Araplar, onu dua için kullanıyorlardı ve şeriat, gelerek onu bilinen salaha nakletti. Dahası şeriat, bir mana koyuncaya kadar Araplar vudu kelimesinin manasını bilmiyorlardı.

2- Müşterek Konusu:

Lügat mana, şeri veya örfî mana ile birlikte müşterek babına girmez. Bu, doğrudur... Ancak bu, şeri ve örfî mananın meşhur olması ve lügat mananın ortadan kalkması veya hemen hemen kalkması halindedir. Şöyle ki lafız işitildiğinde zihin, bir karineye gerek duymadan şeri veya örfî manaya yönelmelidir.

Mesela salah kelimesinin "dua" anlamına gelen bir lügat manası ve "bilinen salah" anlamına gelen bir de şeri manası vardır. Bu manaya nakledilerek bununla meşhur olmuştur. Şöyle ki "salah" lafzı işitildiğinde zihin, bir karineye gerek duymadan bilinen salaha yönelir.

Bu durumda salahın, dua ve bilinen salah için müşterek bir lafız olduğu söylenemez. Çünkü bu iki mana, lafız işitildiğinde maksat belirlenilirken bir karineye ihtiyaç duyulması bakımından birbirinden farklıdır. Bilakis bunlardan biri, diğerine galip gelmiştir. Zira lafız teleffuz edilirken diğeri ortadan kalkmış veya hemen hemen kalkmıştır. "Dâbbe" kelimesi de böyle olup "yeryüzündeki canlılar ve bilinen Dâbbe-tul Arz" için müşterek bir lafız olduğu söylenemez. Çünkü bu iki mana, lafız işitildiğinde maksat belirlenilirken bir karineye ihtiyaç duyulması bakımından birbirinden farklıdır. Bilakis bunlardan biri, diğerine galip gelmiştir. Zira lafız teleffuz edilirken diğeri ortadan kalkmış veya hemen hemen kalkmıştır.

Yukarıda belirtildiği üzere lügat, şeri ve örfî manaları olan bu ve benzeri lafızlar, müşterek babına girmez. Çünkü şeri ve örfî mana, lügat manaya galip gelmiştir. Dolayısıyla bunlar, daha çok tek manası olan müfret lafza benzemektedir. Müşterek lafız ise göz, pınar ve casus anlamlarına gelen "Ayn" lafzı gibi kastedilen mananın belirlenmesinin bir karineye ihtiyaç duyması bakımından farklı iki veya daha fazla hakikate delalet eder... Ayn kelimesinde farklılığın ve kastedilen mananın belirlenmesi için bir karineye ihtiyaç duyulduğu açıktır.

Meşhur olmayan ve lügat mananın ortadan kalkmadığı veya hemen hemen kalkmadığı ıstılahî veya şeri manaya gelince; lügat mana ile birlikte müşterek babına girmeleri caizdir. Çünkü

bunların hepsi, istildiklerinde bir karineye ihtiyaç duyulması bakımından farklı değildirler veya hemen hemen değildirler. Zira biri diğerine galip gelmemiştir. Bilakis kastedilen mana, bir karineye muhtaçtır. Dolayısıyla bu manaların müşterek babına girmesi mümkündür.

Ruh kelimesi de böyledir. Zira şu manalarda gelmiştir:

* Nefs: Bedeni yaşatan "hayatın sırrı", Mesih: Allah Azze ve Celle'nin ruvhu, er-Ravhu: Allahuteala'nın, [] "**Ruh-ul Kudüs**" kavlindeki Cibril Aleyhi's Selam. Keza Kur'an, ruh kelimesini vahiy, nefh, emru'n nübüvve, Allah'ın hükmü ve emri olarak kullanmıştır.

Gördüğünüz gibi ruh kelimesi, bir karineye ihtiyaç duyulması bakımından farklılıkta aynı olan bir çok manası olup şeri olarak meşhur olmamış ve ortadan kalkma veya hemen hemen kalkma bakımından lügat manaya galip gelmemiştir. Dolayısıyla ruh kelimesini işittiğinizde zihniniz, bir karine olmadan Cibril'e veya İsa Aleyhi's Selam'a veya Kur'an-il Kerim'e veya nefhe veya Allahuteala'nın hükmüne yönelmez.

"Allah ile olan bağın idrak edilmesi" anlamındaki ıstilahî manası için de aynı şeyi söylemek mümkündür. Zira bu, lügat manasının ortadan kalkması veya hemen hemen kalkması bakımından dâbbe gibi genel örfî bir hakikat değildir. Zira "Allah ile olan bağın idrak edilmesi" olan bu özel örfî mana, "hayatın sırrı" olan lügat manasına galip gelmiştir... Bilakis ruh kelimesi işitilir işitilmez bir karine olmadan bu ıstilahî mana anlaşılmaz. Hatta ve hatta bizim ve bizim gibi bu ıstilahî manayı idrak edenlerin dışında birçok usulcü, neredeyse bunu kayda bile almaz...

Bu manalar, ortadan kalkması veya hemen hemen kalkması bakımından lügat manaya galip gelmezler. Bilakis bunlar, farklılıkta aynıdırlar ve kastedilen mananın belirlenmesi için bir karineye ihtiyaç duyarlar. Dolayısıyla bu manalara lügat manayla birlikte müşterek lafız muamelesi yapılması caizdir.

H. 26 Rabî-us Sâni 1432

M. 31 Mart 2011